

'Untergang einer Zivilisation'

drs. F. Matser – kolonel van de militair psychologische en sociologische dienst

Met een tinteling van herkenning en een licht gevoel van weemoed liep hij over de brede betonstrook die de weg vormde. Déjàvu. De rode bakstenen gebouwen, het kortgeknipte gras, niets leek hier te zijn veranderd in de laatste twintig jaar. De met kleurige logo's beschilderde immense zwerfkeien, de vuilcontainers keurig in het gelid. De rust deed hem terugdenken aan de tijden van weleer. De afwisseling tussen de paraatheidsweekends en de verlofperiodes. De schier eindeloze stroom oefeningen, schietseries, inspecties en tests. Daar waren de laatste tien jaar de uitzendingen bijgekomen: Bosnië, Cyprus, Kosovo, Macedonië, Afghanistan, Irak. Opwerken, inzet, rust en weer opwerken, in een schijnbaar eindeloze cyclus.

Met een eerste oppervlakkige blik lijkt alles te wijzen op een van die korte periode van rust, zoals er in de afgelopen veertig jaar hier in Seedorf zoveel waren geweest. Korte onderbrekingen van de dagelijkse hectiek, waarna de appels, de ronkende dieselmotoren, de piepende tracks en de bulderende commando's ieder moment opnieuw zouden kunnen beginnen.

Maar als je goed keek, zag je dat die schijn bedriegt. Deze rust was niet van tijdelijke aard. De gebouwen rechts van hem waren al verlaten. Er groeide gras tussen de tegels. Er stonden geen auto's meer voor de deur, er hingen ook geen pikante posters meer voor het raam. De eerste eenheden waren al vertrokken: opgeheven, teruggekeerd naar Nederland, ontbonden, heringedeeld.

De 41^e brigade vecht haar laatste gevecht. Een gevecht dat ze niet zou winnen. Een gevecht

* Op deze plaats vindt u afwisselend een bijdrage van commodore E.J. Oliemans en kolonel F. Matser, beide werkzaam bij het Commando Dienstcentra (CDC).

tegen financiële herschikking, politieke prioritering, heroverweging van argumenten en de daaruit voortvloeiende eindeloze stroom van werkgroepen, stuurgroepen, regiegroepen en realisatiememoranda.

Deze brigade, in het verleden bedeed met de grootste slagkracht die ooit ontplooid was in de historie van het Nederlandse leger. Een gevechtskracht zonder weerga. Deze Mike Tysons onder de Nederlandse brigades, zou binnenkort tot de geschiedenis behoren. Ooit was deze eenheid toegerust met een immens pantserinfanteriebataljon, gevuld met meer dan duizend soldaten.

Daarnaast had de commandant de beschikking over twee tankbataljons met samen meer dan honderd van 's werelds beste tanks en vele honderden pantservoertuigen. Mokers in de handen van de brigadecommandant. Daarnaast artillerie, genie, verkenner, luchtafweer; tezamen een onverslaanbare mix van mensen en machines.

Aanvankelijk gebouwd en getraind om de aanstormende Rode Hordes uit het Oosten te stoppen, te slijten en te slaan. Daarna de transformatie van pantserbrigade, via lichte brigade naar gemechaniseerde brigade. De jarenlang gekoesterde zekerheid van de operatieplannen; verkend tot in detail. Overgaand in de onzekerheid van de nieuwe missies, met onvoorspelbare tegenstanders op plaatsen op de aarde waarvan geen enkele Nederlandse militair in zijn opleiding de namen ooit van had gehoord, laat staan was ingezet.

Deze geweldige vechtmachine had haar laatste gevecht op punten verloren. Niet op het slagveld, niet van het tweede echelon van een Warschaupact-pantserdivisie of van een tot de tanden bewapende Balkanmilitie, maar van de

Legerplaats Seedorf, 1973 (Foto NIMH)

Transitieraden, de Herstructureringswerkgroepen, de Samsons of hoe de representanten van de Haagsche bureaucratische saneermachine ook mochten heten.

Een paar A4-tjes door een klein kind te verfrommelen tot een onooglijke prop: dat was hen uiteindelijk, na ruim veertig jaar trouwe dienst, fataal geworden. Een gevoel van machteloze woede welde op in zijn borstkas. Onvoorstelbaar maar waar. Langzaam aten de eenheden van de brigade zichzelf op om met een zacht plof te verdwijnen in het bodemloze gat van de historie, waar de legioenen van Julius Caesar, de regimenten van Napoleon en de brigades van het KNIL ook in waren verdwenen. En wat er over bleef: een boek in de kast, en zwerfkei met wat verf en wat herinneringen in een vergeeld plakboek. Hij stapte in zijn auto en reed de kazernepoort uit.

's Middags liep hij in het waterige zonnetje door de staten van het slaperige stadje Zeven. In het verleden de woonplaats van tienduizenden Nederlandse gezinnen. Vreugde en leed. Vermeld als geboorteplaats in de paspoorten van duizenden Nederlandse kinderen. Ook de zijne. De enige plek ter wereld waar de Nederlanders en de Duitsers het al jaren goed met elkaar konden vinden. Behalve als er voetbald werd, natuurlijk.

In de etalage van de plaatselijke makelaar staan huizen te koop. Twee onder een kap, veel grond, dubbele garage: alles voor nog geen twee ton. Een prachtige vijfkamerwoning met kelders en tuin te huur voor 405 euro. Een glimlach glijdt over zijn gezicht. Met trage stappen loopt hij verder. In grote delen van de Nederlandse wijk de 'Siedlung' staat het gras kniehoog in de tuinen, de huizen staan leeg, de eerste winkels in de Langestrasse ook, net

als de eerste restaurants. Een autodealer haalt de borden van zijn deur, een disco zoekt een nieuwe uitbater. En bladders verf van het Holland Huis. Hij werpt een blik door het raam van de fraai ingerichte Nederlandse middelbare school. Splinternieuwe technieklokalen, pas nog gerenoveerd. Hij telt vijf leerlingen in de klas, zich kennelijk niet bewust van dit historische moment. Volgend jaar zijn deze leslokalen ook leeg.

Gedurende een moment overvalt hem een gevoel van melancholie. Het was mooi. Goed om meegemaakt te hebben. Hij had het nooit willen missen. Een *Way of life*, het '41-gevoel', gedeeld door iedereen die deel uitmaakt van die gemeenschap. Een geheim en magisch verbond. Officieren, onderofficieren en manschappen. Het '41-gevoel' verbond door de rangen heen.

Misschien leek het zo, maar in zijn geheugen waren ze altijd net iets sneller, net iets feller, net iets parater, net iets gemotiveerder. Zou er op Valkenburg ook iemand als hij lopen en op Twente? Hij voelt zich bijna verbonden met volstrekt onbekende marine- en luchtmachtcollega's, en schrikt ervan.

Hij schudt zijn hoofd en recht zijn schouders. Allemaal onzin natuurlijk, die emotionele flauwekul. Hij kijkt nog eens naar zijn toespraak voor het laatste appèl. Het is toch een zakelijke logische beslissing geweest, ingegeven door een volstrekt rationele gewijzigde operationele noodzaak.

De hele sluiting is degelijk onderbouwd met een sluitende kosten-batenanalyse. Daar is geen speld tussen te krijgen. Het staat vóór hem, op papier, hij heeft het gisteren zelf geschreven. Het is toch zeker geen *Untergang einer Zivilisation*. In Nederland bakten ze ook brood. Ja toch? ■

BO TE G E N W I C H T